

FENTTARHATÓSÁG AZ ÖKOFALVAK PÉLDÁJÁN KERESZTÜL (EGY PRIMER KUTATÁS RÉSZEREDMÉNYEINEK ISMERTETÉSE)

SUSTAINABILITY THROUGH THE EXAMPLE OF ECO- VILLAGES

Urbán-Falusi Dóra¹, Kőszegi Irén Rita^{2*}

¹egyetemi hallgató, Kertészeti és Vidékfejlesztési Kar, Neumann János Egyetem, Magyarország

²tanársegéd, Kertészeti és Vidékfejlesztési Kar, Neumann János Egyetem, Magyarország

---

Kulcsszavak:

fenntarthatóság,
ökofalvak,
megújuló energiaforrás,
közösségi összefogás,
Gyűrűfű és Galgahévíz

Keywords:

sustainability,
eco-village,
renewable energy,
community engagement,
Gyűrűfű and Galgahévíz

Cikktörténet:

Beérkezett: 2017. szeptember 29

Átdolgozva: 2017. október 6.

Elfogadva: 2017. október 20.

Összefoglalás

A tanulmány két ökofalu példáján mutatja be, hogy az ott élő emberek élete mennyiben különbözik, hogyan használják fel a leghasznosabban és legkörnyezetkímélőbbben a rendelkezésükre álló erőforrásokat. Példaként az egyik legnagyobb magyarországi ökofalu, a Budapesttől 45 km-re található Galgahévíz valamint a Baranya megyében található Gyűrűfű kerül bemutatásra.

Abstract

The study illustrates how the life of people living there differs, how to use the resources most ineffective and environmentally friendly. As an example, one of the largest eco-village in Hungary, Galgahévíz, 45 km from Budapest, and Gyűrűfű in Baranya county, will be presented.

---

1. Bevezetés

Napjaink egyre fontosabb problémája az erőforrások kimerülése, azok túlzott használata; a társadalom természetet fosztogató és kizsákmányoló életmódja. Az emberek gondolkodásmódjának változtatására lenne szükség a megújuló energiaforrások, valamint az ökológiai gazdálkodást illetően. A fenntartható módon gondolkodó közösségek, ökofalvak lakói felismerték azt a problémát, hogy a környezet szennyezése, a fajok sokféleségének csökkenése felborítja természetünk egyensúlyát. Az esetek többségében ez visszafordíthatatlan folyamat. Emberközeli gondolkodásmód lenne szükséges. Szem előtt kell tartanunk Földünk jövőjét, minél inkább mérsékelnünk kell pusztulását.

Célkitűzéseink között szerepel, a legmegfoghatóbban bemutatni az ökofalvak létrehozásának fontosságát, szükségszerűségét, azok jövőbeli lehetőségeit. A tanulmány két ökofalu példáján mutatja be, hogy az ott élő emberek élete mennyiben különbözik, hogyan használják fel a leghasznosabban és legkörnyezetkímélőbbben a rendelkezésükre álló erőforrásokat. Példaként az egyik legnagyobb magyarországi ökofalu, a Budapesttől 45 km-re található Galgahévíz valamint a Baranya megyében található Gyűrűfű kerül bemutatásra. A vidék szempontjából fontosak ezek a falvak, mivel létrehozásukkal környezettudatos életmód és

---

* Kapcsolattartó
E-mail cím: korszegi.iren@kvk.uni-neumann.hu

szemlélet alakulhat ki az emberekben, így a jövőbeli nemzedék számára is biztosítottak lehetnek a természet adta energiák és erőforrások. Nem kellene félnünk Földünk állapotának romlásától, melynek okozója lehet például a nyersanyagok kimerülése, vagy a súlyos környezetszennyezés. Az emberekre a nagyobb összefogás lenne jellemző, csökkenő tendenciát mutatnának a társadalom tagjai közötti különbségek. Sajnálatos módon kevés lakója van még ezeknek a falvaknak. Szeretjük a kényelmet és nehezen szakadunk ki a megszokott élethelyzetünkből, életterünkből, pedig bolygónk számára egy kisebb környezetóvó cselekvés is rengeteget jelentene.

Egyre többen kezdik felismerni napjaink problémáját, látva az időjárás viszonyosságokat, állat-, és növényfajok eltűnését. Világszerte növekedésnek indult az ökogazdálkodás jelentősége, a mezőgazdasági termelésbe vont területek nagysága is folyamatosan növekszik.

1.1. Az ökofalvak meghatározása

Napjainkban, lassú léptekben, de kezd divatba jönni az egészséges életmód, az alternatív energiaforrások használata, mellyel a környezetkárosítás és hosszú távon a költségek is csökkenthetők.

„Az ökofalvak többsége ún. „megalkotott” közösség, azaz: egy kisebb-nagyobb csoport tudatos törekvéseként létrehozott faluközösség, melynek lakóit az öko-tudatosságon túl számos egyéb dolog is összekötheti (közös vallás/spiritualitás, egy adott biogazdálkodási mód preferálása stb.).”

A közösség mindig az emberi kultúra lényege volt; a név „ökofalvak” új energiával töltötte fel a fogalmat [1].

Egy másik megfogalmazás szerint az ökofalu „egy emberi léptékű, az összes jellemzővel rendelkező település, számtalan kezdeményezéssel, az emberi tevékenységek károsodás nélkül építhetők be a természeti világba, olyan módon, hogy az elősegíti az egészséges emberi fejlődést, és sikeresen folytatható a bizonytalan jövőben” [2].

Az ökofalu lehet egy hagyományos falu, egy város negyed, vagy egy szándékos közösség, mely javítja tagjainak életét, és ahol a környezet egy folyamatos, részvételt igénylő folyamat [3].

Az ökofalvak szándékos vagy hagyományos közösségek, a résztvevő folyamatokon keresztül tudatosan tervezve, hogy helyreállítsák társadalmi és természeti környezetüket. A társadalmi, ökológiai, gazdasági és kulturális szempontok beleolvadnak a holisztikus fenntartható fejlődés modelljébe, ami helyi kontextusokhoz van igazítva. Az ökofalvak vidéki és városi települések társadalmi szerkezettel, mérhetetlenül különböző, de egységes tetteikben az alacsony hatású, magas színvonalú életmód felé [4].

A lakók célja egy olyan település létrehozása, mely a lehető leghatékonyabban, károsítás nélkül illeszkedik be a természeti környezetbe. Vegyszermentes gazdálkodást folytatnak, természetbarát technológiákat alkalmaznak az építészetben, hulladékkezelésben, szennyvíztisztításban, valamint a megújuló energiaforrások hasznosítására is törekednek. Céljuk a helyben megélhetés, kereskedelem, kapcsolódás, önellátásra törekvés. Az ideális létszámot a 300 és 500 fő közé teszik, fontos számukra a szoros ismertségen alapuló kapcsolatháló. Egy élhetőbb, emberibb élet példáját szeretnék felmutatni a társadalomnak [5].

Az ökofalvakban kulcsszó az egészség, a Föld egészsége. Életükbe beépül a gazdálkodás is, mint életformájukat meghatározó elv és szabály [6].

Magyarországon az ökofalvakat és a kezdeményezéseket a Magyar Élőfalú Hálózat fogja össze. Idetartozik: Gyűrűfű; Visnyeszéplak; Gömörszőlős; Krisna-völgy, Somogyvámos; MAGfalva, Gomba; Ormánság Alapítvány, Drávafok; Biofalu, Máriahalom; Agostyán, Természetes Életmód Alapítvány; Nagyszékelyi élőfalú kezdeményezés; Galgahévíz. Ezekon kívül még magyarországi ökofalu Beleska, Nagypáli, Zselicszéplak [7].

Egy 1999-es publikáció szerint, mely a fő koordináló ügynökségtől, a Gaia Trust-tól származik, Európában 57 ökofalut jegyeztek fel. Az US Communities Directory 2000-ben 650-nél többet világszerte [8]. Ez a növekedés nagy valószínűséggel a modern természetért való küzdelemnek, és egy jóval egyszerűbb, jelentős és fenntartható életmódra való törekvésnek volt köszönhető, melyben központi szerepet tölt be a közösség [9].

Természetesen számuk az évek előrehaladtával minimálisan nőtt, de egyáltalán nem mondható kimagaslónak.

2. Módszer

A gyűrűfűi és a galgahévízi látogatás alkalmával lehetőség volt a falvak egyik alapítójával mélyinterjút készíteni. A mélyinterjú egy kötetlen beszélgetés, ahol a gondolati váz meghatározott. „A mélyinterjú egy kötetlen beszélgetés, kérdező és válaszadó párbeszéde.” Az interjú időtartama körülbelül 50-90 perc közötti. A kérdéseket nyitottan kell megfogalmazni, a kérdezett szóhasználatához [10]. A körülmények rendkívül fontosak az efféle beszélgetéseknél. Az interjú elkészítését strukturált interjúvázlat segítette. Az interjú a falvak adottságait, alapítását, társadalmi, gazdasági, mezőgazdasági, építészeti sajátosságait, környezetvédelmi intézkedéseit, infrastruktúráját is bemutatja.

3. Eredmények

A galgahévízi látogatás során képet kaptunk az ökofalu létrejöttéről, az ott élő emberek kultúrájáról, viselkedési szokásairól, életkörülményeiről, sajátos felfogásukról.

A galgahévízi ökofalu, mely 10 hektáron terül el, Budapeستől 50 km-re található. Létrehozása az 1980-as évekre tehető, amikor egy baráti társaság elhatározta, hogy egy olyan közösséget hoznak létre, ahol fontos a természet közelsége, annak szeretete, a fenntarthatóság, illetve a társadalmi méltányosság. 1990-ben létrejött a GAIA Alapítvány, mely létrehozott ökológiai művelésű farmot, élelmiszer feldolgozót, népfőiskolát, fenntartható vidékfejlesztés kutató- és oktató központját, valamint hangsúlyt fektetett a biotermékek kereskedelmére.

Gyűrűfű a Mecsek szívében található, ahová sziklás, szerpentes út vezet. A tájkép gyönyörű volt. Az 1100 hektár kiterjedésű terület 1996 óta helyi természetvédelmi oltalom alatt áll. Geológiai szempontból is változatos a környék. Csodálatos látványt nyújt a Gyűrűfűi Riolit Formáció.

Gyűrűfű alapítványa 1991-ben jött létre, mely 174 hektárt megvásárolt a Szentlászlói Termelőszövetkezettől. Ebben az évben Európai Unió pénzéből és rengeteg önkéntes munkával kör alakú közösségi épületüket is megépítették. 1995-ben az ökofalu és annak környéke helyi védett terület lett az élővilág sokszínűsége, érintetlensége miatt. 1996-ban a falu felépítését szabályozó rendezési terv elkészült. Szabályozza a megoldásokat az építkezésre, víz-, szennyvíz, energiahasználatra, mezőgazdaságra, erdőgazdálkodásra és a hulladék kezelésére vonatkozóan. 1999-ben épültek meg a falu első házai. 2002-ben létrejött a Gyűrűfű Egyesület. Az alapítvány felbomlott, mert a családok ellen engedély nélküli építkezés vádjával bírósági pereket indítottak, a pert pedig elveszítette az alapítvány. A megalakult egyesület a falu oktatási, kulturális, közösségi céljait is ellátja.

A látogatáson hallottak alapján elmondható, hogy a galgahévízi ökofalu egy kicsit eltér a többi magyarországi ökofalutól, mert nem egy kihalt falut élesztettek újjá, ahogy Gyűrűfű esetében is történt. Miután 1970-ben kiköltöztek utolsó lakói, 1991-ben újjászületett, és egy teljesen új települést hoztak létre. Egy baráti társaság döntött úgy, hogy kiutat keres a fenntarthatatlan világból, szemléletből. Egy olyan település modellt hoztak létre, mely 3 alappilléren nyugszik:

- gazdasági,
- társadalmi,
- környezeti pillér.

„Itt nem valamilyen régi elhanyagolt parasztgazdaság, ami az ideális jövőkép ebben, tehát a korszerűséget és az ésszerűséget is igyekszünk hasznosítani”.

Zöldségféléket, szántóföldi növényeket termesztenek. Galgahévízen megismerkedtünk a permakultúra fogalmával is. Permakultúra alatt a legtermészet közelebb gazdálkodási módszert értik, melynek egy kiemelt része az egy ellipszis vagy parabola alakzat, aminek a gyűjtőpontjában egy üvegház található. Az üvegház északról egyre magasabbra növe fakkal volt szegélyezve, mely a szélvédelmet garantálta, a délre nyitottság pedig a napnak a maximális befogadási lehetőségét biztosította. Egy mesterségesen kialakított halastó segítségével a legalacsonyabb téli nap fénye is be tud verődni, a minél jobb hasznosítás érdekében. A tóban halakat tenyésztnek, melynek trágyás vizével öntözik a zöldségeket. Az üvegház északról le van szigetelve, délről pedig minél nagyobb felületen kinyitják.

A víztisztítási rendszer egy fontos eleme az ökológiai gondolkodásnak, biológiai víztisztítás történik. Egy 3 vagy 4 lépcsős víztisztító rendszer működik, minden telken belül, minden háztartáshoz tartozik egy úgynevezett közműpótló kis berendezés. Nádgyökérszűrő tisztítja meg teljes tisztaságúra úgy, hogy a természetbe kiengedhető vízzé alakítja a szennyvizet.

Gyűrűfű is nádgyas szennyvíztisztító működik, melyet minden háztartás maga alakít ki.

A kutatás során ellátogattunk egy galgahévízi lakos ökoházába is. A ház főként bontott építőanyagokból készült, alapja a vályogtégla, melyet saját téglakészítő gépükkel állítanak elő abból a földből, melyet a ház alapjának kialakítása során kinyertek.

A falak szigetelése gyakorlatilag a két vályogtéglaréteg között található szalmabálák által biztosítottak. A házban használatos vizet vákuumcsöves napkollektorokkal melegítik fel, melynek 45°-os beállítási szöge a legoptimálisabb.

Gyűrűfű infrastruktúrális szempontból hazánk egyik leghátrányosabb településének számít. Nincs víz-, gáz-, csatornavezeték, bolt, posta, közvilágítás, valamint oktatási intézmények sem. Házaikat vályogtechnikával építik, melyhez az alpból kitermelt földet használják fel. Hőszigetelő képességük kiváló, a passzív napenergiát hasznosítják. A fűtést fatüzeléssel oldják meg, a vízmelegítést pedig napkollektoros vízmelegítőkkel. A vizet talajvizes kutakból és esővízgyűjtőkből nyerik. A helyi gazdáktól vásárolnak például tejet, húst, tojást, tejtermékeket. Az ökofaluban állandó programok is helyet kapnak úgy, mint a kéthavonta megrendezésre kerülő „Gyűrűfűi Találkozások” előadásorozat, mely során bemutatásra kerülnek a megújuló energiaforrások, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás, építkezési mód, valamint a helyi állattartás. A gyermekek számára erdei iskolákat és táborokat is szerveznek.

A falu házai nem utcában állnak, hanem lazább formát követnek. A telkek 1 hektárosak. A házak helyi, természetes alapanyagokból épültek, tetejükön napkollektorral, fűtéshez megújuló energiát használnak, az esővizet a tetőkről gyűjtik.

Galgahévízen lehetőségünk volt a helyi termékeket megkóstolni. Megkóstolhattuk, hogy milyen a friss tehéntej, milyen a jó házi zsíros kenyér lilahagymával, disznómájással, kolbásszal és friss kecskesajttal.

3.1. Galgahévízen készített interjú eredményei

Interjúmat Galgahévíz egyik alapítójával készítettük, 2015 őszén előzetes egyeztetés után.

Alapítással, helyi társadalommal kapcsolatos kérdések

Az interjú kezdetén az alapításról, annak körülményeiről kérdeztük az interjúalanyt. A cél egy fenntartható település létrehozása volt. Látták, hogy a társadalmi és környezeti folyamatok fenntarthatatlanok. A falut egy baráti társaság hozta létre. Egy három pilléren nyugvó települési modellt kívántak létrehozni, melynek egyik pillére a gazdasági, a másik a társadalmi, a harmadik pedig a környezeti pillér. Így jött létre a Galgahévízi-ökofalu.

Felismerték, hogy teljes társadalmi megújulásra van szükség, Gaia Földanyához fűződő emberi viszonyok jobbá tétele miatt, ennek érdekében hozzákezdték életük fokozatos átforgalmazásához. Ennek eredményeképp létrejött a Galga-farm szövetkezet. Majd megkezdődött magának az ökofalunak az építése, az infrastruktúra kialakítása.

Az interjúból kiderült, hogy az ökofaluban fontos a közösség, a közösségi élet, gazdasági, testi-lelki biztonságban élhetnek az emberek. Jelenleg 23 felnőtt és 7 gyermek él ebben a közösségben.

Együttműködnek számos hazai civil szervezettel, iskolával, egyetemmel, önkormányzattal. Szereplői minden olyan magyarországi kezdeményezésnek, amely a fenntarthatóság, a vidékfejlesztés, az ökológiai gazdálkodás, a bio élelmiszer előállítás, a megújuló energia, illetve a társadalom fenntartható újraépítésére irányul.

Az alapítvány jelentős nemzetközi kapcsolatokat is kiépített.

Gazdasággal kapcsolatos kérdések

Az ökofalu rendelkezik tej, hús, zöldség és malomipari kisfeldolgozó üzemekkel, pékséggel. Jelenleg az előállított ökológiai minőségű élelmiszereket főként a budapesti fogyasztókhoz juttatják el, de a cél elsősorban az ökofalu lakóinak ellátása.

Van a faluban kis üzem, nagyüzem, családi gazdaság. Kutatásuk arra irányul, hogy mekkora egy terület eltartó képessége. Kijelöltek egy 9300 m²-es területet, mindenkire ekkora terület jut, a teljes 93000 km²-es területből. Azt akarják megnézni, ha ezt a Permakultúra, vagyis a legtermészet közelebbi gazdálkodási módszerrel művelik, akkor annak mekkora az eltartó képessége, hány embert tud eltartani.

A falu az emberi alapszükségletek, a tiszta és egészséges élelem, az ivóvíz, valamint a hajlék iránti igényt igyekszik kielégíteni, oly módon, hogy az ott lakók ökológiai lábnyoma ne haladja meg azt a mértéket, amellyel már a következő generációk esélyeit rontanák.

Élelmiszereiket „bio” minősítéssel állítják elő. Állati takarmányokat, illetve gabonát természetnek. Rendelkeznek egy 50 fős tejelő tehénállománnyal, melynek tejenek egyik részéből tejtermékeket állítanak elő, másik részét feldolgozásra tovább értékesítik. Emellett van mangalica sertésállományuk is, amit helyi húsfeldolgozó üzemükben dolgoznak fel. A faluban van malom, melyben teljes kiőrlésű liszteket készítenek, van náluk pékség és zöldségfeldolgozó üzem is. Maga a terület, illetve az állatállomány létszám olyan körforgást biztosít számukra, ami lehetővé teszi, hogy önellátóak tudjanak lenni.

Építészeti sajátosságokkal kapcsolatos kérdések

Házait a házhelyből kinyert földből készített vályogtéglából építik. A falak szigetelését a két vályogtéglaréteg között található szalmabálák biztosítják. Belülről kifelé haladva van 35 cm szalmabála, utána 5 cm nádpadló és utána sárral van betapasztva. A házak nagy részében úgynevezett Skandináv- kályha van, melynél tudják irányítani a füst útját, az kimegy a kéményen és leadja az energiájának a nagy részét. Nem lesz rögtön meleg, viszont amikor felmelegszik, akkor utána 1 napig nem kell fűteni vele, mert annyira jól tartja a hőt. Az égéstér úgy van kialakítva, hogy van benne egy gyorsító, tehát a füstben még vannak éghető anyagok, ezeket újra az égéstérbe juttatja, így tökéletesebb lesz az égés. A háznak a meleg víz ellátását a napkollektorok biztosítják, melyeket 45 fokba kell beállítani, mert a merőleges beesési szög a legoptimálisabb.

Környezetvédelemmel kapcsolatos kérdések

A hulladékkezelés a hulladék szétválogatásával, illetve a lebomló anyagok komposztálásával történik. A víztisztítási rendszer egy fontos eleme ennek az ökológiai gondolkodásnak. Biológiai víztisztítás történik, de a cél, hogy a víz még tisztított formában se hagyja el rendszerüket. Minden telken belül egy 3 vagy 4 lépcsős víztisztító rendszer működik, és minden háztartáshoz tartozik egy úgynevezett közműpótló kis berendezés is. Lényegében 2 aknából áll - angol, hagyományos vízöblítéses WC-t használnak, aminek a tartalma belemegy a közműpótló berendezésbe, mely iszapos módszerrel kinyeri belőle a nehézfémeket, és csak a folyadékfázis, de még szennyezett formában nitrogén és foszfor feldúsulással hagyja el a telket. Ez az előtisztított víz ebbe a csatornarendszerbe kerül, majd a csatornahálózatból lemeleg egy nádgyökérváz tisztítóba. Ez a nádgyökérváz tisztító tisztítja meg teljes tisztaságúra úgy, hogy a természetbe kiengedhető vízzé alakítja.

Infrastruktúrával kapcsolatos kérdések

Az ökofalu zúzottkő úthálózattal, saját vízműtől kiinduló ivóvíz hálózattal, földkábelben vezetett elektromos hálózattal és bioszolár fűtőműtől induló távhővezetékekkel rendelkezik. Körülbelül 40 családi ház építésére lenne még lehetőség, illetve 2 darab, összesen 25 lakásos sorház építésére. A galgahévízi ökofaluba folyamatosan várják az újabb lakókat, olyan embereket, családokat, akiknek fontos környezetük védelme, és szeretnének egy élhetőbb közösségben élni.

3.2. Gyűrűfűn készített interjú eredményei

Adottságokkal, alapítással kapcsolatos kérdések

A falu mostanában ünnepelte 25 éves fennállását. Azért 25 éves, mert akkortájt szerveztek egy két hetes sátortábort és ehhez kötik a falu létrejöttét az alapítók. Pontos dátuma nincs, csak az, hogy augusztus hónapban történt. Az interjúalany szerint azok az alapítók, akik akkor ott voltak ezen a sátortáboron, körülbelül 20 emberről beszélhetünk. Ebből a 20 emberből mára már csak ketten maradtak. Akik ezen az úgynevezett indító táboron részt vettek, azok közül, már akik egyáltalán elkezdtek építkezni, azok is lényegesen kevesebben voltak.

Az egyik alapító elmondása szerint egyértelműen egy ökofalut akartak alapítani, ez volt a cél. Gyűrűfűn nem maradtak lakható házak, mindent maguknak kellett felépíteni.

Nincs komoly bizonyítékuk, de „szájhagyomány útján” úgy tudják, hogy az ókori, középkori falu nem itt volt ahol jelenleg, hanem egy dombbal arrébb. A falu a török korban kihalt. Aztán ide, a mostani helyre telepedtek le az emberek. Felépítették újra a falut, amikor a török elvonult. Ebben az időben már nem tiszta magyar falu lett, hanem mint a környékbeli legtöbb falu háromnyelvű (magyar, délszláv és sváb). Erről árulkodnak egyébként a volt gyűrűfűiek nevei is. A környéken mindenütt így történt, tehát a meglévő falvakban is. Ha Ibfára bemegyünk, ott végig nézzük a neveket, megláthatjuk, hogy az egyik név magyar, a másik név sváb, a harmadik pedig szláv, pl. Janics, stb.

Helyi társadalommal kapcsolatos kérdések

Lakosságát tekintve jelenleg kb. 30 fő lakik a faluban. Megszámolni nehéz, hiszen vannak „törött” családok, nagykorú gyerekek. Akad olyan is, aki 18 éves korában azt mondta, hogy ő Gyűrűfűre aztán soha többet nem megy vissza, és tényleg elment. Vannak egyetemisták is, akik visszajárnak.

Az interjúalany szerint a jelentős elköltözés annak köszönhető, hogy 1965-ben volt utoljára iskola a településen. A közintézményeket szép lassan megszüntették, másrészt semmilyen engedélyt nem adtak ki, pl. építkezésre. Megállt az élet a faluban. Nem kapott a falu közutakat, vízvezetékrendszert akkor, amikor más települések igen. Amikor az iskolát is bezárták, az értelmiség is elköltözött, akkor a maradék lakosok is elmentek.

A közösség tekintetében érezhető, hogy bizonyos mértékig igaz az összefogás, például egy ház építésénél, a kaláka működik. A régi falvakban ez úgy történt, hogy ha egy fiatal lány és egy ifjú összeházasodott, akkor a násznép összehordta az építőanyagot. Ez abban az esetben volt kivitelezhető, ha nem több ház épült egyszerre. Gyűrűfűn ez több okból nem működött. Egyrészt a létszám miatt, másrészt olyan még nem volt, hogy falubeli fiú vett volna el falubeli lányt, akinek gyorsan kellett volna házat építeni. Amikor a '90-es években, illetve az évezred fordulóján építkeztek, egyszerre épült 5-6 ház, akkor előfordult, hogy átmentek egyik-másik gazdának segíteni, főleg amikor gyorsan kellett dolgozni. Ilyen volt pl. a cserepezés, amihez sok ember kellett, mert minden második lécre felült valaki és láncba állva dobálták a cserepeket. Ezeket a munkákat ma is kalákában végzik a faluban. Összefogással pár óra alatt elkészülnek a munkával.

Ha a közösségi életet nézzük, falunapokat rendszeresen tartanak. A társaságok között vannak olyanok, akikkel gyakran összejárnak. Legutóbb augusztusban volt ilyen összejövétel, amikor a 25 éves fennállásukat ünnepelték.

Infrastruktúrával kapcsolatos kérdések

Az infrastruktúrát érintő kérdésekből kiderült, hogy villanyhálózat van kialakítva a faluban, mert örökölték egy nagyfeszültségű vezetékét, melyet nem bontottak el. Van két transzformátoruk. A föld alatt megy a vezeték, hogy ne rontsa a tájképet. Amit még közösen oldottak meg az, az internet szolgáltatás. Telefonszolgáltatás is van, de nagyon rossz a térerő, ezért nem könnyű a környéken telefonálni. Úgy lehet telefonálni, hogy nagyjából tudják, hogy a kert melyik részén, melyik pontján van nagyobb térerő. Legtöbbször magasra emelve és kihangosítva a készüléket tudnak telefonálni.

A faluban nincs semmilyen intézményrendszer. Különböző szervezetek működnek, pl. a közösségi ház, mely egyfajta intézményként funkcionál, a Gyűrűfű Egyesület tartja fent. Itt kulturális rendezvényeket tartanak, működik Tele-ház is, melyben internet végpontok vannak, idejárnak a gyerekek délutánonként, esténként. Van könyvtárunk is. Egy időben működött helyi termékbolt is. Az élelmiszerek beszerzése úgy történik, hogy a szomszéd faluba, vagy távolabbi településre (Szentlőrinc, Pécs) átmennek vásárolni, illetve jelentős az önellátás.

Építészeti sajátosságokkal kapcsolatos kérdések

E téma keretén belül kiderült, hogy Gyűrűfűn minden ház egy kivételével, vályogház. Vályogházat sokféleképpen lehet építeni, de úgy érdemes, hogy vályogegyenleget használnak. Ez azt jelenti, hogy ha például utat építenek, van egy úgynevezett földegyenleg, amit bevájnak a hegybe, abból építik a völgybe a töltést. Ami földet kiemelnek a pince, a tó, vagy a ciszterna alapjából, abból építik fel házukat. Az alternatív megoldások a házaknál teljes mértékben

előjönnek azzal, hogy a vályogtechnológiát választották. A falu alapítója megemlítette az életciklus elemzést, mely szerint a termékeknek nem csak a használati körülményeit elemzik, hanem azt is, hogyan állítják elő, hogyan szüntetik meg, vagy szedik szét darabjaira.

A ház létesítése, fenntartása kevesebb energiát vesz igénybe, mert vályogház. Egyrészt a téglá, és a cement miatt, mert az ipari építőanyagoknál általában vegyi, vagy hőhatás szükséges. Náluk nincs ilyen jellegű probléma. A vályogtechnológia arra is garancia, hogy a háznak a megépítése is kevés energia bevitellel történjen, és a háznak az üzemeltetése is. Az üzemeltetése azért kevés, egyrészt jó a hőszigetelő képessége, másrészt a házak passzív energiahasznosításra vannak kialakítva. A déli oldalon végig nagy ablakfelületek vannak, aminek az eredménye, hogy téli időszakban, amikor napos az idő, nem muszáj fűteni, mert melegít a nap. A legnagyobb igény a hőenergia. Vannak durva becslések, melyek azt mondják, hogy körülbelül egy család energiaigényének a kétharmada a hőenergia igény. Beleértve a téli fűtést és a meleg víz szolgáltatást is. Ha ezeket az ember tudja csökkenteni, akkor már elég sokat tett. Ennek oka egyfelől a téli fűtés költségének csökkentése, a vastag falak és déli fekvése a háznak. Nem véletlenül készültek így régen a parasztházak. Hosszúak épületek, déli irányba néző verandával.

A meleg vizet a nap segítségével állítják elő, különböző napkollektorokat használnak. Először házi készítésű tartályos kollektort, ami körülbelül 10 évig működött. A mostani nagyipari, ez is tartályos, csak van hozzá egy vákuumcső, mely gyakorlatilag saját maga melegíti fel a vizet.

Környezetvédelemmel kapcsolatos kérdések

A hulladékkezelés során szétválogatják, amit lehet, illetve a lebomló hulladékot komposztálják. Egy háztartásban a hulladék fele, de inkább kétharmada lebomló. Attól függ, hogy mennyire figyelnek oda, hogy milyen csomagolású termékeket visznek haza. A maradékból kiemelik a papírt, esetleg a fadolgokat, ezeket elégetik. Az üveget a szemégyűjtőbe dobják, visszaváltják a helyi boltban, vagy összegyűjtik, és kemence alapnak használják. Ez tradicionális technika, de hőtükörként is funkcionálhat, mely visszaveri a hőt. Minden házban van kemence, melyhez üveget használtak az építés során. Dinnyeberkiben van szelektív udvar, ahová a műanyag palackokat tudják leadni. A cseréphulladékot összetörik és beledobják az út alapba.

Ha a szennyvízkezelést nézzük, fontos dolog, hogy minden ház maga oldja meg annak kezelését. Nádágyas szennyvíz tisztítójuk van. Ezt azt jelenti, hogy csak szürke vizet kap. Vigyáznak, hogy nagyon agresszív mosószereket ne használjanak, pl. a hypó számúvan van. Ez a nád gyökerére nem lenne jó hatással. A hétköznapi mosószerek használatával nincs gond. A víz kikerül a természetbe, melyből a nádas valójában sok vizet elpárologtat. Ami nem párolog el, az egy kimenő aknán keresztül kicsorog. A nádat január-februárban szokták levágni.

Gazdasággal kapcsolatos kérdések

Gyűrűfűn gyakorlatilag nincs munkalehetőség, néha idénymunka adódik a helybelieknek. Az állattartó emberek júliusban szénát gyűjtenek, ilyenkor szükség van bedolgozó emberekre. Az interjúalany szomszédságában működik egy lovas tanya, ahol van két állandó dolgozó, de ők másik faluból jönnek át. Két gyűrűfűi asszonynak van még állandó munkája, az egyik a falugondnok. Ő vezeti a falubuszt, ő viszi a gyerekeket iskolába, és intézi a falu ügyeit. A másik asszony a közösségi ház gondnoka. A ház befejezése az integrált közösségi szolgáltató program keretében készült el, kaptak a házra pénzt, melynek feltétele a házgondnok személye volt. A faluban letelepedő embereknek mindig el szokták mondani, hogy saját maguknak kell kitalálni, hogy milyen módon szeretnék az életüket, életvitelüket fenntartani. Ebbe belefér az is, hogy eljárnak máshová dolgozni. Eladhatják máshol a saját maguk által előállított termékeket a piacon, vásárokon. Megoldás még a helyi vállalkozás is, melynek keretén belül működik a lovas tanya, és a környék internet ellátásának biztosítása is.

Élelmiszer önellátásban kb. 1/3 és 50% körül termel a falu.

A beszélgetés végén a válaszadót az ökofalvak jövőjével kapcsolatos véleményéről kérdeztem.

Véleménye szerint, egyfajta kiütkeresési lehetőség, vagy irány az ökológiai válság jelenségekből.

Nagyon sokan eljutnak odáig, hogy legalább az önellátás szintjét el tudnák érni, legalább az alap élelmiszereket, vagy egy részét maguk meg tudják termelni a házuk környékén. Aztán van,

aki még tovább megy, sok féle irány, sok féle fokozat van. Vannak, akik tanyán próbálkoznak, vagy éppen egy jurtában telepednek le. Vannak, akik közösségben gondolkodnak. Közösségi szervezetek, falvak működnek így. Meglévő falu egy utcáját, adott területét vásárolják meg, és itt kezdenek gazdálkodni. Nagyon sok úgynevezett „halódó” falu van, ahol ténylegesen kevés lakos él, vagy éppen lakják, de nem „működik” a falu. Ilyen pl. a 100%-os munkanélküliség, jelzi, hogy a falu, mint gazdasági egység nem működik.

4. Következtetések

- Az interjúk készítése során arra a következtetésre jutottunk, hogy a két vizsgált ökofalu közül Galgahévíz az, mely jobban fenntartható, hiszen a kedvező fekvés mellett, megfelelő adottságokkal rendelkezik. Másik fontos szempont, hogy jóval ismertebb, mint másik vizsgált ökofalu, Gyűrűfű. Nagyobb hangsúlyt fektetnek arra, hogy minél több ember megismerje a falut, az ottaniak életét. Több nyílt napot rendeznek, kapcsolatban vannak iskolákkal, civil szervezetekkel, egyetemekkel, önkormányzatokkal, minden lehetőséget megragadnak, ami segíthet nekik abban, hogy a vidékfejlesztés és fenntarthatóság nyomán ismertté, ismertebbé váljanak.
- Infrastrukturális hálózatuk is jóval kiépültebb, mint Gyűrűfűn. Jobbak az útviszonyok, könnyebben megközelíthető, ezen kívül, ami rendkívül fontos, nincsenek teljesen elzárva a kommunikációs eszközöktől. Mai rohanó világunkban rendkívüli fontossággal bír a mobil telefon és az internet. Gyűrűfű esetében ez a két dolog jobbra kimarad az emberek életéből. A település a Mecsekben található, emiatt különösen rossz a hálózat, telefonálni, internetet használni majdnem lehetetlen a faluban.
- Galgahévíz esetében próbálkoznak a biogazdálkodás különféle technikáival, mint például a permakultúra, mely jó lehetőség lehet egy újabb termesztési módszer megismerésére, majd későbbi népszerűsítésére. Rendelkezik malommal, zöldség-, és húsfeldolgozó üzemmel, mely segítségével szinte teljesen önellátóak. Gyűrűfűn az emberek a környező településekre vagy szomszédjaikhoz járnak át, ha valamire szükségük van.
- Galgahévízen a megújuló energiákat igyekeznek egyre jobban kihasználni, minél jobban hasznosítani. Gyűrűfűn a nagymértékű munkanélküliségből adódó anyagi nehézségek, korlátozott lehetőségek miatt ez nehezebben tud megvalósulni.
- Gyűrűfű hátránya a nehéz megközelíthetőség, a teljes elszigeteltség. Előnye a festői szépségű táj és a nyugalom.

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozunk a kutatás támogatásáért, amely az EFOP-3.6.1-16-2016-00006 „A kutatási potenciál fejlesztése és bővítése a Neumann János Egyetemen” pályázat keretében valósult meg. A projekt a Magyar Állam és az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával, a Széchenyi 2020 program keretében valósul meg.

Irodalomjegyzék

- [1] JACKSON R. - JACKSON H. (2016): THE GLOBAL ECOVILLAGE NETWORK: Focal Point for a Global Movement. Communities, No.171. pp.13
- [2] ROTH C. (2012): An Ecovillage Future. Communities, No.156. pp.11
- [3] DREGGER L. (2016): ECOVILLAGES WORLDWIDE- Local Solutions for Global Problems. Communities, No.171. pp.18
- [4] JOUBERT K. A. (2016): OVERCOMING APARTHEID- The Global Ecovillage Network, No.171. pp.10
- [5] FARKAS J. (2013): Ökofalvak- betekintés egy kutatási projektbe. Néprajzi látóhatár, Vol.22 No.3. pp.4-6
- [6] SIMON M. (2000): Ökofalvak. Országépítő, Vol.11 No.1-2. pp.27
- [7] www.elofaluhalozat.hu
- [8] TRAINER T. (2000): The Global Ecovillage Movement: The simpler way for a sustainable society. Social Alternatives, Vol.19 No.3. pp.22
- [9] CUNNINGHAM P. A.- WEARING S. L. (2013): The Politics of Concensus: An Exploration of the Cloughjordan Ecovillage, Ireland. Cosmopolitan Civil Societies Journal, Vol.5 No.2. pp.1

[10] DOMÁN SZ.- TAMUS A. - TOTTH G. (2009): Marketing alapok. SALDO Kiadó, Budapest, 117-140. o.